

Uurna, kuurna ja uurre.

Silloin tällöin tapaa kirjallisuudesta sanan *urna* merkityksessä 'uurre, sauma, pontti', esim. »Toinen käteni kurot-tautui kohti kumollaan ajelehtivaa ve-nettä. Tunnen miten sormeni kosketta-vat sen *pohjauurnia*» (L. Wirtanen Suo-men Kuvalehdessä 1945, s. 1291); »[Lie-den] Levyssä oli useita reikiä, joita voi-tiin suurentaa ja pienentää kapeilla, toistensa *uurniin* sopivilla renkailla aina sen mukaan, miten kattilat vaativat» (Pekkanen, Aamuhämärä, s. 195). Kansankielestä tunnetaan *urna* ainakin seuraavissa merkityksissä: 1. 'veneemäpuun kumpaankin laitaan tehty lovi, johon laitalauta (»aselaita») sovitetaan' (esim. Korpis.), 2. 'olas (suksen poh-jassa)' (esim. Sakkula, Jaakkima, Konti-ol.), 3. '(pontatun laudan) saumauurre, -uurto, saumaus' (esim. Konti-ol.), 4. 'uurre (esim. kimpiastian pohjaa var-ten tehty)' (esim. Muolaa) ja 5. 'olut- t. kaljakuurna' (esim. Isokyrö). Tuntuu todennäköiseltä, että nämä tapaukset ovat kontaminaation tuotetta: *urna* =

uurre + kuurna. Kun kirjakieli on hyö-dyksensä lainaustietä omaksunut vieras-peräisen *urna* sanan (*tuhkauurna, vaali-urna*), on syytä estää mainitun kansan-kielisen *urna* sanan pesiytyminen yleis-kieleen.

Tässä yhteydessä sopinee mainita, että myös *kuurna* sanalla on kansankielessä vanhastaan paitsi 'olutkuurnan' merkitystä ainakin 'veneemäpuun pohjasau-man t. -uurteen', 'olaksen', 'laudan uurren t. saumauksen (ruots. *spont, fog*)' merkitykset. Suomettaren ensimmäisessä vuosikerrassa Paavo Tikkanen kirjoitti, että Saksassa, Ruotsissa ja Tanskassa Raamattu ja hengelliset kir-jat ovat »sitoneet ja *kuurniinsa* kulke-maan taivuttaneet näiden maiden kirja-kielet». Nykyisemmästä kirjallisuudesta en ole tämmöistä tavannut. Olisi tietysti eduksi, jos tämäkin sana voitaisiin varata vain ensinmainittuun tehtävään, onhan muihin mahdollista käyttää mm. *uurre, uurto, sauma, saumaus, huullos, olas* sanoja.

Martti Rapola.